

УДК 338:504

УКРАЇНА КРИЗЬ ПРИЗМУ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЛЮДСТВА

Н. О. Кравчук

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня, група МЕ-51м,
навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – ст. викладач Т. Л. Адамчук

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Стаття присвячена висвітленню проблем формування стратегії екологічної безпеки глобального розвитку і визначенню місця України в цьому процесі. Проведено дослідження екологічних факторів розвитку глобальної економічної системи та обґрунтування еколого безпечної моделі розвитку економіки України. Визначено можливі зміни екологічного стану країн світу та глобальної економічної системи під впливом впровадження екологічних інновацій.

Ключові слова: глобальний економічний розвиток, глобальні екологічні виклики, сталий розвиток, навколишнє середовище.

The article is devoted to the problems of forming the strategy of environmental security of global development and determining the place of Ukraine in this process. The research of ecological factors of development of the global economic system and substantiation of ecologically safe model of development of economy of Ukraine is carried out. Possible changes in the ecological state of the world and the global economic system under the influence of ecological innovations are identified.

Keywords: global economic development, global environmental challenges, sustainable development, environment.

Процеси глобалізації у сучасному світі зумовлюють необхідність формування нової стратегії мислення, спрямованої на усвідомлення докорінної взаємозалежності та взаємопов'язаності між різними формами вияву екологічних викликів, що загрожують безпечному розвитку людської цивілізації. Екологічна проблема знаходиться на одній з перших позицій на порядку денному у найбільш розвинених державах світу. З іншого боку, можемо констатувати, що екологічно безпечні (або принаймні такі, що визнаються такими) технології створюються у найбільш економічно розвинених державах світу та реально важко доступні у практичній площині для менш розвинених країн. Усе це обумовлює актуальність досліджуваної теми.

Питаннями розробки теоретичних положень в контексті досягнення сталого розвитку суспільства присвячено суттєву кількість наукових досліджень, що здійснюються українськими науковцями, серед яких І. К. Бистряков, В. М. Власов, В. М. Геєць, М. І. Долішній, Г. М. Коднактнік, А. Б. Качинський, С. К. Харічков, М. А. Хвесик, В. Я. Шевчук, Б. Я. Панасюк, О. І. Фурдичко. Окремі напрями та механізми сталого розвитку, та проблеми впровадження інновацій в процесі модернізації детально висвітлено зарубіжними дослідниками зокрема Григор'євим В. О., Денисовим В. В., Бушем Р., Нельсоном Дж., Коузом Р., Мітчелом В., Нортон Д., Полтеровичем В.

Метою статті є дослідження глобальних економічних проблем в контексті особливостей реалізації екологічної політики світових структур в сучасних трансформаціях

міжнародних відносин, а також місця України в глобальній системі світової економіки.

Основна суть глобальної економіки полягає в розширенні та оптимізації відносин між країнами та людьми для полегшення процесів їх обміну та взаємодії. Тому це має впливати на формування світового ринку праці, товарів і капіталів, розвиток інформаційного суспільства, що часто є причиною гострих конфліктів та посилення взаємозалежності між різними країнами.

Глобальні економічні проблеми можна розділити на дві категорії:

- 1) взаємодія людини і природи (проблеми вичерпання ресурсів, екологічні проблеми);
- 2) проблеми людського суспільства (подолання бідності, продовольча проблема, загрози ядерної війни, проблеми населення) [1].

Проблема обмеженості енергії та сировини обмежує можливість подальшого розвитку промисловості. Енергетика України сильно залежить від імпортованих енергоносіїв та палива. За даними Національного статистичного комітету, найбільшу частку в імпорті України складають викопне паливо, нафта та продукти з них. Хоча частка питомої ваги цієї групи в українському імпорті за останні роки знизилася, її частка залишається високою [2].

У Глобальному індексі продовольчої безпеки, який аналізує показники у 109 країнах, Україна посіла 63 місце у 2017 році. Одним із сильних показників України є продовольча безпека, яка є комплексним показником, який використовується для оцінки ступеня сприятливих умов для продовольчої безпеки та низького рівня втрат продовольства. Основними проблемами є низький рівень державних витрат на дослідження сільського господарства та рівень ВВП на душу населення, який вдвічі нижчий за середньосвітовий рівень [3].

Крім того, за даними Всесвітньої продовольчої програми ООН, 1,2 мільйона людей в Україні відчувають гостру нестачу продовольства. Організація пов'язувала продовольчу кризу з військовим конфліктом на Донбасі, оскільки ці території потрапили до проблемних категорій [4].

Екологічна ситуація в Україні залишається надзвичайно важкою. Просто внутрішня економічна криза певною мірою послабила тиск виробництва на навколишнє середовище. Дані про збільшення утворення відходів свідчать про високий тиск на екологічне середовище України (таблиця).

Таблиця

Утворення відходів за видами економічної діяльності в Україні за 2009–2020 рр.
(тис. тонн)

Рік	Всього	Економічна діяльність підприємств та організацій	Домогосподарства
2009	2411.8	2411.8	-
2010	2370.9	2370.9	-
2011	2582.2	2585.2	-
2012	2301.2	2301.2	-
2013	1230.3	1230.3	-
2014	425914.2	419191.8	6722.4
2015	447641.2	442464.4	5176.8

			продовження таблиці
2016	450726.8	442757.4	7969.4
2017	448117.6	439091.4	9026.2
2018	355000.4	348686.1	6314.3
2019	312267.6	306214.3	6053.3
2020	295870.1	289523.6	6346.5

Складено за: Державна служба статистики України [5]

Незважаючи на те, що промислове виробництво продовжує зростати, а всі фактори виробництва розвиваються, використовуючи передові науки, технології та технології, досвід і знання, бідність є постійною проблемою в історії людства.

Українські експерти склали список найбідніших країн Європи, визнавши, що країна є лідером антирейтингу. В якості стандарту експерти вибрали рівень заробітної плати та вивчили доходи європейських жителів після оподаткування. Виявляється, ця сума є найнижчою в Україні – 190 євро. Бідність в Україні має багато специфічних ознак: низький рівень життя, психологічно відкинута економічна нерівність, висока частка людей, які вважають себе бідними, високий рівень бідності серед працездатного населення [6].

Національна економіка світу, в тому числі й України, стає все більш відкритою, а тому більш залежною та вразливою до зовнішніх ризиків і загроз. Будь-який бізнес стикається з викликом глобальних загроз або переваг, які може принести міжнародне співробітництво. На жаль, ці загрози та негативні фактори ризику характеризуються низьким рівнем контролю та значними статичними втратами.

Наразі ситуація часткової закритості країн, глобальна пандемія COVID-19 посилили такі загрози та виклики: обмежений потік ресурсів, особливо робочої сили; тимчасово закрити окремі сфери економічної діяльності, особливо сфери послуг; висока ринкова напруженість: праці, енергоресурсів тощо. Вплив на ринок праці пандемії коронавірусу COVID-19 виражається у забороні чи обмеженні окремих видів економічної діяльності та призупиненні/обмеженні трудової міграції. Найбільш обмеженими є галузі, які найбільше постраждали від праці, а саме сільське господарство, будівництво та сфера послуг [7].

На підставі проведеного дослідження можна стверджувати, що всі глобальні економічні проблеми не ізольовані одна від одної, а є єдиною цілісною системою, що вимагає нового комплексного підходу до вирішення цих проблем. Масштаб і гострота сучасних глобальних проблем вимагають спільних зусиль, конструктивних і рішучих дій урядів усього світу. Сьогодні всі країни повинні переглянути свою політику, адаптувати її до реального життя та переоцінити свої ресурсні можливості. Кожен має переосмислити свою роль у системі «людина, суспільство, природа» та визначити перспективи подальшого розвитку. Це можливо за умови розширення міжнародного співробітництва на всіх рівнях і в усіх сферах.

1. Ніколаєв Є. Б. Про предмет теорії інформаційної економіки. *Проблеми формування нової економіки XXI століття – 2017* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. *Економічні науки*. Дніпропетровськ. URL: <http://ir.kneu.kiev.ua:bitstream/2017.pdf>. (дата звернення: 05.02.2022).
2. Шевчук В. О. Міжнародна економіка: теорія і практика : підручник. К. : Знання, 2016. 663 с.
3. Global Food Security Index. URL: <http://foodsecurityindex.eiu.com/Country/Details#Ukraine> (дата звернення: 05.02.2022).
4. Monitoring food security in countries with conflict situations. A joint FAO/WFP update for the United Nations Security Council. URL: <http://www.fao.org/3/I8386EN/i8386en.pdf> (дата звернення: 05.02.2022).
5. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 06.02.2022).
6. В Україні найнижчі зарплати в Європі URL: <https://economics.unian.ua/finance/2289916-v-ukrajini-naunijchi-zarplati-v-evropi-doslidjennya.html> (дата звернення: 06.02.2022).
7. Глобальні виклики і національна безпека : загрози підприємництву. URL: <https://www.ndifp.com/1522/> (дата звернення: 06.02.2022).